

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ТУРИЗМУ НА ЗАСАДАХ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

О.Р. Губанова, д.екон.н., проф.

*Одеський державний екологічний університет, м. Одеса
askoldov@ukr.net*

В сучасних умовах господарювання найважливішим фактором підвищення ефективності суспільного розвитку вважається якість людського капіталу, яка, перш за все, залежить від рівня фахової підготовки кадрів, орієнтованої на формування професійних компетенцій - здатностей людини здійснювати продуктивну конкретну діяльність. Отже, використання компетентностного підходу в навчальному процесі стає необхідною складовою якісної освіти і грає визначальну роль в підготовці висококваліфікованих та конкурентоздатних фахівців.

Конкуренція на ринку праці, підвищення складності завдань, що вирішуються в різноманітних сферах сучасної економіки, формують попит на випускників закладів вищої освіти, які не тільки одержали необхідні теоретичні знання, а здебільшого володіють навичками їх реалізації при вирішенні фахових питань на практиці.

На даний час однією з найбільш перспективних форм організації навчання, що дозволяє здійснити процес одержання компетенцій наближеним до розв'язання конкретних практичних завдань, є дуальна система освіти. Головний принцип цієї практико-орієнтованої моделі навчання полягає в тому, що майбутній фахівець, «з одного боку, здобуває освіту (теоретичні знання) в освітньому закладі, а з іншого – напрацьовує фахові компетенції в організації, яка безпосередньо надає практичний досвід» [1].

З огляду на те, що в туристичній галузі вимоги роботодавців до своїх працівників, головним чином, акцентуються на їх здібності до практичного вирішення завдань, які виникають в процесі професійної діяльності, актуальність використання дуальної системи освіти щодо підготовки фахівців в сфері туризму є безперечною.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності застосування дуальної моделі навчання для забезпечення більш якісної вищої освіти фахівців з туризму.

Дуальна система навчання була започаткована у Німеччині в середині 60-х років минулого століття як нова, гнучка форма організації професійної освіти, що поєднує теоретичне навчання в учбовому закладі з паралельним здобуттям практичних умінь і навичок на підприємстві.

У широкому розумінні поняття «дуальна освіта» використовується в європейських університетських програмах, що поєднують університети й

підприємства, з метою створення нових можливостей для навчання на робочих місцях. Дуальне навчання формує університетський рівень мислення на робочому місці для того, щоб полегшити визнання, придбання та застосування індивідуальних і колективних знань, навичок і вмінь для досягнення конкретних акредитованих результатів для студента, роботодавця й закладу вищої освіти [2].

Дуальна система навчання базується на принципах: *системності* або *цілісності*, що передбачає існування певних зв'язків і стосунків між елементами системи дуального навчання в закладі вищої освіти, які забезпечують координацію діяльності різних рівнів підготовки, зв'язок теоретичної системи з практичною професійною діяльністю в конкретній організації, спадкоємність освітніх програм; *інтеграції*, що орієнтує зміст професійної підготовки фахівців на взаємозв'язок природничо-наукових, соціо-економічних, екологічних, психологічних знань і умінь, виходячи з необхідності її комплексності, яка диктується сучасними умовами, забезпечуючи перехід від вузькоспеціалізованої підготовки до інтеграції і формування у фахівців професійної компетентності; *регіональності*, який полягає у висуненні нових цілей в підготовці кадрів, орієнтованих на потребі певного регіону; *мобільності освіти*, який виражає необхідність швидкого реагування системи вищої освіти на всі внутрісистемні та зовнішні зміни; *багатопрофільності*, що стосується можливості здобуття додаткової спеціальності в процесі навчання; *дуалізму*, який передбачає активну участь працедавця як в створенні освітньої інфраструктури, так і в учбовому процесі, що знаходить вираження в створенні виробничо-освітнього кластеру; *відповідності вмісту підготовки* до професійної діяльності перспективам і пріоритетам науково-технічного та соціально-економічного розвитку [3].

Дуальна модель навчання, як свідчить досвід європейської системи освіти, є продуктом тісної взаємодії освітніх закладів та роботодавців щодо успішної професійної та соціальної адаптації майбутніх фахівців. У порівнянні з традиційною, дуальна формою навчання має певні переваги, зокрема, більший відсоток працевлаштування випускників освітніх закладів, високий ступень мотивації студентів до одержання знань, опрацювання практичних навичок вирішення виробничих завдань, максимальне наближення освітніх програм до запитів виробництва, скорочення навантаження на бюджет, оцінювання майбутнього фахівця безпосередньо потенційним роботодавцем. Крім того, характерною рисою дуальної системи є чергування теорії та практики, що призводить до результативності й ефективності використання одержаних компетенцій.

В туристичній індустрії до ключових компетенцій відносять: вміння гнучко адаптуватися в ситуаціях, що швидко змінюються, самостійно набуваючи необхідні знання та застосовуючи їх на практиці; здатність впливати на оточення, проявляти вміння щодо переконання у підтримці

реалізації запланованих дій; вміння практично мислити, бачити проблеми, що виникають, шукати шляхи їх раціонального вирішення та генерувати нові ідеї; здатність до командної роботи та співробітництва; вміння працювати з інформацією, збирати та аналізувати факти, необхідні для розв'язання відповідної проблеми, висувати гіпотези щодо їх вирішення; здатність бути комунікабельним, контактним в різних соціальних групах, запобігаючи виникненню конфліктних ситуацій; ініціативність, яка проявляється в бажанні робити більш, ніж вимагається задля підвищення результативності роботи або створення нових можливостей; впевненість в собі, що являє безцінний досвід виконання все більш складних завдань, формування думок та конструктивної роботи щодо подолання невдач. Враховуючи це, домінантою освітнього процесу підготовки фахівців з туризму стає одержання необхідних практичних знань і навичок, яке безпосередньо пов'язано з реальними ситуаціями в туристичній сфері.

Дуальна система освіти посилює практичну спрямованість підготовки фахівців шляхом інтеграції в навчальний процес великого обсягу виробничої практики, що значно підвищує професійну мобільність випускників. Одночасно, туристичні організації отримують готових фахівців, досконально знайомих з особливостями роботи туристичного сектору.

З огляду на те, що підготовка та навчання висококваліфікованих кадрів потребує значних коштів і часу, які необхідно раціонально використовувати, система вищої освіти за спеціальностями туристичної спрямованості повинна бути вдосконалена з урахуванням вимог відповідного ринку.

Перспективним механізмом реалізації дуальної ідеології щодо підготовки кадрів для туристичній індустрії, має стати *кластер дуальної освіти* тобто територіальне об'єднання у форматі соціального партнерства, що включає місцеві заклади вищої та професійної освіти в сфері туризму, туристичні фірми, об'єкти туристичної інфраструктури та органи державного управління, які забезпечують формування та обслуговування туристичних потоків. Крім того, модель дуального навчання дозволяє об'єднати всі типи кластерних освітніх ресурсів (кадрових, інформаційних, матеріально-технічних, навчально-методичних, соціальних і т.п.), оптимізувати навчальний процес та підвищити якість освітніх послуг за рахунок практичної компоненти.

Перелік посилань

1. Сідакова Л.В. Сущность и основные признаки дуальной модели обучения // *Образование и воспитание*. 2016. № 2. С. 62-64.
2. Дернова М.Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід // *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2014. Вип. 2(9). С. 137-145.

3. Григорьева Н.В. Подходы и принципы организации дуального обучения в техническом вузе // *Научный форум: Педагогика и психология*: сб. ст. по материалам IV междунар. науч.-практ. конф. № 2(4). М., Изд. «МЦНО», 2017. С. 7-11.